

TID OG BIOGRAFI

FORVENTNINGER OG FORHANDLINGER RUNDT DET WILSONSKE ØYEBLIKKET

■ HAAKON A. IKONOMOU

INTRODUKSJON

Overgangen fra første verdenskrig til den usikre og ufullstendige freden som fulgte, var et historisk vannskille. Seks måneders intense forhandlinger blant seierherrene i Paris fremtvang en helt ny globalpolitisk arkitektur.¹ USAs president Woodrow Wilson var en av foregangsmennene, og særlig det ullene prinsippet om folkets selvbestemmelse i suverene stater stod sentralt i hans tenkning. Slik var Folkeforbundet tenkt både som en institusjon båret av et sett grunnleggende idealer og som et instrument for å bestyre den nye ordenen som var skapt ved fredskonferansen i Paris.² Som historikeren Jörn Leonhard utpensler i *Der überforderte Frieden. Versailles und die Welt 1918–1923*, var perioden fra krigens siste fase frem til fredsforhandlingenes avslutning preget av et enormt overskudd av forestilte fremtider blant en rekke sentrale (og mindre sentrale) aktører. Denne totale åpenheten ble målbåret av begreper som "selvbestemmelse", som var så vage, men lovet så mye, at alle kunne se seg i dem. Leonhard trekker på den tyske begrepshistorikeren Reinhart Kosellecks tidsteorier, idet han minner leseren om at politikere, diplomater og eksperter etter første verdenskrig hadde vidt forskjellige, men ofte ganske artikulerte forestillinger om fremtiden som kolliderte og imploderte i møte med hverandre. Leonhard snakker om at freden var "overbelastet" med forventninger, i utgangspunktet ekstremt åpen og deretter fastlåst etter et salig kaos av kompromisser og kamper.³

En helt sentral utfordring i så måte var hvordan de enorme områdene som hadde vært en del av de habsburgske, osmanske og russiske imperiene skulle deles opp, tildeles rettigheter og plikter og overvåkes av den nye verdensorganisasjonen i tråd med den wilsonske suverenitetsforståelsen.⁴ I Wilsons retorikk var det mulig å forestille seg et absolutt sammenfall av statens territorielle avgrensning og "nasjonen", om den så var definert langs etniske, religiøse, språklige eller andre skillelinjer. Dette var, som historikeren Erez Manela har vist, en idé som USA spredte som en del av sin krigspropaganda, og som skapte enorme forvent-

1 Macmillan: *Peacemakers*.

2 Mazower: *Governing the World*.

3 Leonhard: *Der überforderte Frieden*.

4 Smith: *Sovereignty at the Paris Peace Conference*.

ninger blant intellektuelle, folkelige bevegelser og anti-koloniale nasjonalistiske grupperinger verden over. Manela kaller perioden 1918-1919 et *wilsonsk øyeblikk*, der nasjonalister fra alle verdenshjørner forestilte seg at fredskonferansen i Paris nettopp ville belønne *deres* bestrebelse på å oppnå suverenitet og selvbestemmelse (og ofte territorial ekspansjon). Øyeblikket startet med Wilsons 14 punkter for en varig fred i januar 1918 og ebbet ut med fredsslutningen i Paris sommeren 1919. I Manelas analyse var dette et "window of opportunity", som endte i skuffelse og frustrasjon, selv om ideene levde videre i antikomiale nasjonalistiske bevegelser langt inn i det 20. århundre.⁵

Men, ideen om selvbestemmelse hadde også umiddelbare konsekvenser: Selv om de fleste forlot Paris skuffet, så var prinsippet så sterk at det bandt selv de mest skeptiske av stormaktene.⁶ Slik ble selvbestemmelsen en del av minoritetsregimet, som gav religiøse og andre minoriteter visse rettigheter i de nye eller omformede østeuropeiske, baltiske og balkanske statene.⁷ Selvbestemmelse ble også den imaginære endestasjonen for de osmanske områdene og tidligere tyske koloniene, som nå skulle administreres og forvaltes av kolonimaktene på vegne av Folkeforbundet i det såkalte mandatsystemet.⁸ Særlig de tidligere osmanske områdene ble et slags laboratorium, der minoritetsregimer, mandater og imperiale ambisjoner braket sammen med lokale nasjonalistiske ambisjoner og etnisk-religiøse skillelinjer.⁹

Thanassis Aghnides var en del av denne voldsomme forandringen og dette "overbelastede" øyeblikket. Han vokste opp i Niğde og Konstantinopel på 1890- og 1900-tallet, før han, som gresk-ortodoks i et stadig mer etnisk-nasjonalistisk osmansk rike, valgte å dra til Paris for å studere juss i 1911. Under første verdenskrig var Paris en sydende gryte av nasjonalistiske og patriotiske bevegelser,¹⁰ og Aghnides ble snart involvert i den greske liberale statsmannen Eleftherios Venizelos' planer om et Stor-Hellas støttet av ententemaktene på bekostning av Det osmanske rike og andre. Etter et par år i det greske utenriksdepartementet ble Aghnides rekruttert til Folkeforbundets sekretariat i 1919.¹¹ Da han møtte opp på sekretariatets midlertidige kontor i London i 1919, hadde han Det osmanske rikets sammenbrudd friskt i minne og en forestilling om en ny verden av liberale demokratiske stater i horisonten. Aghnides skulle arbeide for et sett idealer – folkerett, kollektiv sikkerhet og staters selvbestemmelse – i verdens første mellomstatlige organisasjon med formål om å sikre verdensfreden. Samtidig ville han arbeide for

5 Manela: *The Wilsonian Moment*, 220. Manela fokuserer primært på antikomiale nasjonalistiske bevegelser i Egypt, Korea, India og Kina.

6 Manela: *The Wilsonian Moment*.

7 Fink: *Defending the Rights of Others*.

8 Pedersen: *The Guardians*.

9 Prott: *The Politics of Self-Determination*.

10 Goebel: *Anti-imperial Metropolis*.

11 Ikonomou: 'He used to give me Turkish lessons in Constantinople'.

greske interesser og for Hellas' plass i denne nye ordenen. Øyeblikket – 1919 – var full av forventninger og muligheter som hurtig svant hen (og noen få som ble realisert) og bevitnet overgangen fra en tid til en annen. Aghnides' første år i Folkeforbundet ble således en smertefull forhandling av alle de uforløste ambisjonene han hadde hatt på vegne av seg selv og freden. Her ble han satt til å arbeide med de selsamme wilsonske prinsipper som hadde formet hans ideer om Hellas, verden og fremtiden. Samtidig kjempet han med å fortolke seg selv og sin imperiale fortid *inn* i en ny tid, der hans fødeland ikke lenger eksisterte og forestillingen om et fremtidig Stor-Hellas kollapset i militært nederlag og en enorm migrasjonskrise i 1922-1924.

Artikkelens emne er tid i biografien som sjanger og metode og hvordan biografens fokus på opplevd tid, erfaringer og forventninger får oss historikere til å tenke annerledes om globale vannskiller og typiske "brudd" i historien. En av Reinhart Kosellecks viktigste innsikter er at historikeren kan "identifisere de erfaringer og de forventninger, som i forskjellige sammenhenge har motivert historiske aktører", for å sitere fra dette særnummeret.¹² Videre poengteres det, at samtidig som våre erfaringsrom og forventningshorisonter både er individuelle og kollektive, spiller de hele tiden sammen i menneskets handling og forståelse av seg selv. Biografien kan brukes til å forstå dette temporære samspillet, da man med de riktige grep kan fange og utfolde en enkelt persons endrede forestillinger om hva som har vært og hva som venter, og sette dette i sammenheng med den samtid de er en del av.

Biografens egentlige emne er hverken personen i sin fullstendighet eller samfunnets helhet, men måten de spiller sammen på.¹³ Derfor kan biografien brukes som en slags sensor som kan spore dominerende forståelser og endringer i et samfunn.¹⁴ Hvis man videre, som Matthew S. Champion nylig skrev, forstår historisk tid som uløselig knyttet til menneskelig samhandling og forståelse, kan biografien også brukes som en sensor for å forstå forestillinger om tid hos individet og samfunnet.¹⁵ Videre er biografien god til å belyse forholdet mellom tid og narrativ. Paul Ricœur hevder at vi gir mening til oss selv i "nået" ved å veve sammen ting som har skjedd livene våre i et narrativt plot. Mennesket organiserer og gjenfortolker hele tiden hendelser fra fortiden for å skape en begripelig nåtid.¹⁶ Biografien er nettopp interessert i å forstå "how, in a given time and place a 'self' [is] organized and performed".¹⁷ På den måten kan biografien – med dens særlige søken etter kilder til enkeltmenneskets *væren i verden* – både finne, fortolke og sam-

12 Nevers, Gert Simonsen og Thelle: 'Historisering af tid og historie', 20.

13 Handlin: *Truth in History*, 276.

14 Panter, Paulmann & Szöllösi-Janze: 'Mobility and Biography', 4.

15 Champion: 'Viewpoints: Temporalities', 247.

16 Ricœur: 'Narrative and Time'; Hermansen og Dahl Rendtorff (red.): *En hermeneutisk brobygger*.

17 Nasaw: 'Introduction', 576.

menstille de mange små, umiskjennelige tegn til hvordan et individ forstod fortid, nåtid og fremtid, og sette dette i sammenheng med en bredere, kollektiv forståelse av det samme.

Det konkrete formålet med artikkelen er altså å analysere Thanassis Aghnides' erfaringer og forestillinger i denne perioden, samt hans konkrete diplomatiske arbeid, for å si noe mer generelt om de temporære forskyvningene som skjedde i løpet av dette historiske vannskillet. Samtidig ønsker jeg å utforske hva som skjedde med alle de forventninger som forble uforløste etter det wilsonske øyeblikket, men som heller ikke ble kanalisert inn i de antikonjonale nasjonalistiske bevegelser som Manela utforsker.

Artikkelen er delt i to. Først kommer en inngående lesning av de forventninger som Aghnides hadde til freden som skulle komme i perioden 1917-1919. Analysen tar utgangspunkt i flere kulturanalyser og anmeldelser som Aghnides fikk publisert forskjellige steder, samt en serie med diplomatiske rapporter han leverte til et Paris-basert tidsskrift som kjempet for realiseringen av et Stor-Hellas. I det andre, og noe kortere, avsnittet forflytter vi oss, etter et kort riss av hvordan Aghnides endte opp i Folkeforbundet, til 1923-24. Aghnides arbeidet nå i Folkeforbundssekretariatets politiske seksjon og ble her stadig mer involvert i arbeidet med befolkningsutvekslingen mellom Hellas og Tyrkia. Hans arbeid blir her forsøkt lest som en forhandling av alle de forventningene han hadde til den "nye" verden etter krigen. Avsnittets analyse baserer seg først og fremst på en rapport Aghnides skrev etter en reise til Hellas på vegne av Folkeforbundet i 1924, der hans oppdrag var å dokumentere de gresk-ortodokse flyktningenes vilkår.

FORVENTNINGER

Dette avsnittet belyser Aghnides' forventninger til freden som lå i horisonten, først da han ble trukket inn i Venizelos' propagandaapparat i 1916-1917 og arbeidet som diplomat og leder for presse- og kommunikasjonsavdelingen i den greske ambassaden i London i 1917-1918, og så i løpet av selve fredskonferansen i 1919, da han var på utkikk etter ny jobb. Avsnittet trekker ikke bare på hans offisielle kommunikasjon, men også hans personlige betraktninger, slik de fremstod i hans musikk- og bokanmeldelser og kulturhistoriske analyser. Som vi vil se, var hans estetiske syn uløselig knyttet til hans ideer om en ny verden.

Thanassis Aghnides spilte, komponerte og anmeldte musikk hele sitt liv.¹⁸ Han lærte klarinett og sang i kor på den fransk-katolske misjonærskolen St. Joseph i Konstantinopel (1903-1904), senere lærte han seg piano og komposisjon.¹⁹ Da han

18 *Nouvelliste et Feuille d'Avis du Valais* 31.01.1969, 'Recontre avec l'ambassadeur Thanassis Aghnides. Une personnalité qui admire le Valais et la Suisse', 21.

19 Distribution Solennelle des Prix présidée par Son Excellence Monsieur Constans, Ambassadeur de France, prés la sublime porte, 8. juli 1903 og 11. juli 1904, Constantinople. St. Josephskolens arkiver (Istanbul) [heretter SJ].

dro til Paris, studerte han både juss på universitetet og musikk på det franske musikkonservatoriet. Da Aghnides mange år senere som høytflyvende FN-byråkrat i New York ble nominert som medlem av Knickerbocker Club av selveste Nelson A. Rockefeller, understreket Rockefeller i nomineringsbrevet at Aghnides var "a fine musician and (...) a critic for several leading French musical journals".²⁰ I Aghnides' nekrolog fra 1984 stod det at han hadde en liten leilighet i Genève hvor han hadde sitt piano: "Music was his only recreation, and he had a gift for it".²¹ Musikk var med andre ord både en lidenskap, et diplomatisk verktøy og en markør for hans sosiale status.

Som Aghnides husket det mange år senere, var det kunsten som ledet ham til Venizelos og den greske utenriksstjenesten. I et intervju fra 1960-tallet forteller han hvordan Venizelos kalte ham inn til et møte i 1916, på bakgrunn av en artikkel Aghnides hadde skrevet om gresk kunst. Venizelos, den tidligere og kommende statsministeren, var i Paris for å bringe Hellas inn i krigen på ententemaktens side som et ledd i hans planer om å bygge et moderne og progressivt Stor-Hellas som kunne trå inn i rekken av europeiske makter.²² Aghnides husket hvordan Venizelos berømte ham for hans viten og patriotisme, og deretter ba ham om sporens streks å oppgi sine kunstneriske ambisjoner for å arbeide for den greske sak.²³ I Aghnides' erindring er dette et avgjørende øyeblikk, der han *blir* gresk (på tross av at han ikke får statsborgerskapet før i 1924).²⁴ Faktum er at artikkelen han omtaler først ble utgitt i august 1919.²⁵ Det viktige her er dog ikke den eksakte kronologien, men Aghnides' *minne* om et slikt vannskille under første verdenskrig, som pekte frem mot hans ambisjoner om å være gresk, patriotisk og en del av en ny internasjonal orden. Likeledes er det slående at han plasserer kunsten så sentralt i sitt *politiske* dannelsesforløp.

Hans faktiske vei inn i utenriksdepartementet var mer prosaisk og gradvis: I 1915-1916 begynte han å arbeide for Venizelos' politiske prosjekt sammen med et bredt nettverk av osmanske grekere i Paris. I 1917 ble han rekruttert til den greske utenriksstjenesten. I august 1918 fikk Aghnides og hans gode venn Petro Petridis i oppdrag å sette opp en presse- og kommunikasjonsavdeling i ambassaden i London. Beskjeden var at man skulle dekke alt som ble sagt i den engelske

20 'Nelson A. Rockefeller to the Committee on Admissions', 9. oktober 1950, Knickerbocker Club, New York. Knickerbocker Clubs arkiver (New York) [heretter KC].

21 *The Times* dato ikke funnet, 'Obituary. Mr. T Aghnides. International civil servant and Greek diplomat'.

22 Venizelos m.fl. (red.): *The Vindication of Greek National Policy 1912-1917*; Smith: 'Venizelos' Diplomacy', 134-192.

23 'Interview with Thanassis Aghnides', 1966, Centre de Reserches sur les institutions internationales, Geneva, 3. P273, Folkeforbundets arkiv (Genève) [heretter FF].

24 Besuch des neuen Direktors der Abrüstungsabteilung des Völkerbundsekretariats Aghnides, Voelkers, Tyske konsulat, Genève, 18. juni 1930. R96796, Det tyske utenriksdepartementets arkiv (Berlin) [heretter TUA].

25 Aghnides: 'The Persians'.

pressen om Hellas, Balkan, Lilleasia, krigen og fredsplanene, og samtidig forsøke å påvirke politikere og andre viktige personligheter gjennom informasjon, taler og publikasjoner.²⁶

Ser vi på Aghnides' diplomatiske produksjon, står særlig hans bidrag til det Venizelos-vennlige tidsskriftet *La Méditerranée orientale* frem. Tidsskriftet ble utgitt i Paris av en mindre gruppe osmanske grekere og fokuserte på ambisjonen om et Stor-Hellas med Konstantinopel i sentrum, lidelsene og behovet for beskyttelse av de gresk-ortodokse minoritetene i Det osmanske rike, og gresk kultur og historie. Aghnides' rolle var å bidra med analyser av hvordan britisk presse dekket Hellas og Venizelos' politiske prosjekt.²⁷ Helt overordnet er tidsskriftet interessant fordi det hadde et uttalt mål om å beskytte nasjonalitetsprinsippet i Orienten og eksplisitt knyttet Venizelos som "the saviour of Hellenism" til Woodrow Wilsons fjorten punkter (krav eller ønsker) til fredsslutningen, som han proklamerte til den amerikanske kongressen i januar 1918.²⁸ Særlig det tolvte poenget, der Wilson lovet andre nasjonaliteter i Det osmanske rike "an absolutely unmolested opportunity of autonomous development", ble trukket frem som en ledestjerne i mørket.²⁹ Tidsskriftets prosjekt var med andre ord å bruke fredsslutningen til å realisere en gammel pan-hellenistisk visjon og samtidig gjenoppfinne imperiale undersåtter som dem selv som den nye "fortroppen" i et konsolidert Stor-Hellas.

Sammenlignet med en del av de andre bidragsyterne til tidsskriftet, var Aghnides' utsyn og tone dempet, nyansert og saklig. Det hadde nok noe å gjøre med hans rolle som diplomat. Men det sier også noe om *hva* som var viktig i hans forventninger til freden. I oktober 1917 skrev Aghnides en lengre analyse om hvordan franskmenn og briter hadde funnet sammen på grunn av krigen. Han trakk frem opprettelsen av en engelsk-fransk liga, et slags kulturselskap for den sosiale og politiske elite, og særlig et sitat fra den kjente litteraturkritikeren Edmund Gosse: "It took three years of war to make the need felt". Dette var et *leitmotiv* i Aghnides' skriftlige produksjon under krigen: Ut av det forferdelige kunne det komme noe godt – et nytt broderskap mellom nasjonene.³⁰ På sedvanlig diplomatisk vis brukte Aghnides ofte andres stemmer og uttalelser i en slags collage for å formidle sitt syn på verden. I november 1917 skrev han således om hvordan presidenten i den engelsk-hellenske ligaen, Dr. Ronald Burrows, holdt en sterk appell til alle filhellener om å styre sine imperiale ambisjoner for ikke å diskredite-

26 Dear Gentlemen, to Messrs. Aghnides and Petrides, London. From D. Kaklamos, 23. August, 1918, London. Thanassis Aghnides' privatarkiv (Genève) [heretter FF-P1].

27 *La Méditerranée orientale: revue-bi-mensuelle politique, historique, scientifique* 01.01.1918, D. P. Sémélas.

28 *La Méditerranée orientale* 15.03.1918, Sémélas.

29 *La Méditerranée orientale* 15.01.1918, Sémélas.

30 *La Méditerranée orientale* 20.10.1917, Aghnides.

re hellenismen som idé og bevegelse. Aghnides lot denne betraktningen stå som avslutningen på en analyse av greske krigsmål – en slags advarsel om måtehold.³¹

Samtidig er det tydelig at selv om Aghnides anså Storbritannia som Hellas' viktigste strategiske partner, var det USA som var fremtidens moralske beskytter. Det fremgår tidvis i hans rapporter om helt konkrete hendelser.³² Men det er enda tydeligere i hans mer kulturelle refleksjoner. I april 1918 skrev han en litt utypisk anmeldelse i *La Méditerranée orientale* av diktsamlingen *Lights at Dawn*, utgitt av gresk-amerikaneren Aristides E. Phoutrides fra Harvard-universitetet. "By browsing the bright pages of the Greek poet", skrev Aghnides, "I have been constantly, and despite myself, transported to the vast American landscapes, I have experienced its majesty and grandeur". Publikasjonen blander gresk mytologi og poesi med samtidsorienterte og selvkomponerte dikt om USA, og begynner med en hyllest til Amerika med tittelen 'The Dawn from the West'. Diktet er fra 1916, forteller Aghnides, og forfatteren "gives free rein to his vibrant patriotism devoted as sincerely to his country of origin as to America". Som et ekko av Aghnides' fredsforestillinger er diktet tredelt: drømmens fødsel; forsøket og kampen; og til sist fullbyrdelsen. Med klar allegorisk intensjon understreket Aghnides hvor utrolig det var at antikk gresk poesi, mytologi og historie kunne oversettes til engelsk i nåtiden "without losing their freshness". I Phoutrides så Aghnides en kompleks personlighet og en lys fremtid som kombinerte "Greek sobriety, soul and mysticism and (...) the American spirit of continuation, enthusiasm and idealism" – det første litterære uttrykk for en ny gresk-amerikansk ånd som ville blomstre i fremtiden.³³

Aghnides' politiske analyser stod i sterk kontrast til hans svevende utlegninger om åndslivet. I en rapport fra desember 1917 gikk Aghnides i rette med en anonym forfatter som hadde publisert en artikkel med tittelen 'The Final Settlement in the Balkans' i det britiske tidsskriftet *Quarterly Review*. Aghnides var åpenbart harm over artikkelens innhold, idet den argumenterte for at Bulgaria burde få Thrakia – et område Hellas og Bulgaria lenge hadde kjempet om – for å sikre adgang til Middelhavet. Men Aghnides var om mulig enda mer indignert over tidsskriftet: "reading such nonsense in a serious magazine like the *Quarterly Review* is a very painful thing". Han trakk deretter frem den tidligere nevnte Dr. Burrows:

"It is notorious," says Dr. Burrows, "that Germany guaranteed the integrity of the territory of Greece if it remained neutral. We wonder if Greece goes to war with us to diminish territorially! Surely there are limits to altruism. Venizelos is a moderate man,

31 *La Méditerranée orientale* 17.11.1917, Aghnides.

32 *La Méditerranée orientale* 15.12.1917, Aghnides.

33 *La Méditerranée orientale* 01.04.1918, Aghnides.

free from chauvinism, and yet he would indignantly reject such a solution and express a great surprise that such indiscretion was committed by a great English journal.”³⁴

Det er tydelig at Aghnides var årvåken overfor tegn på at britene påtenkte å trekke tilbake støtten til Venizelos og hans fremtidige Stor-Hellas. Da Lloyd George unnlot å nevne greske ofre og ønsker i en tale om krigen mot Det osmanske rike, var Aghnides for eksempel hurtig til å fordømme: ”let’s hope that there was not a deliberate oversight in this ominous silence”.³⁵ Samtidig brukte han mye krutt på å argumentere mot andre lands territoriale ekspansjon, særlig Bulgaria, Albania, Jugoslavia og (det som skulle bli) Tyrkia. Da han skrev om en offisiell ettårsmarkering av USAs inntreden i krigen, gjengav han den britiske utenriksministeren James Balfours advarsler om at tyrkerne nedslaktet og deporterte armenere og grekere i Anatolia for å endre det fremtidige Tyrkias etniske sammensetning i samsvar med Wilsons prinsipper om selvbestemmelse. Dette, advarte Aghnides, var en fullstendig illegitim måte å oppnå overlappet mellom nasjon og stat – og måtte aldri belønnes.³⁶ Akkurat som ekspertene og politikerne kom til å gjøre under fredsforhandlingene i Paris, trakk Aghnides veksler på geografiske, historiske, religiøse, etniske og strategiske hensyn for å argumentere for at Stor-Hellas hadde livets rett, også ut fra et wilsonsk perspektiv.³⁷ Faktisk var grunnlaget allerede lagt for den appellen som Venizelos fremsatte for stormaktene i Paris i 1919.³⁸

Men Aghnides bidro også til andre tidsskrifter i en mer privat kapasitet. I juni 1918 anmeldte Aghnides en konsert av den russiske tenoren Vladimir Rosing i London for *The Musical Times*. Aghnides var imponert og beskrev hvordan Rosing fortryllet publikum med russiske og franske sanger. Anmeldelsen heftet seg først ved Rosings versjon av ”The Song of the Poor Wanderer”, som bygget på et dikt av russeren Nikolaj Nekrasov. Nekrasovs dikt handlet om hvordan fattige russiske bønder led seg gjennom harde vintre og knugende sult på 1800-tallet. Aghnides tolket sangen i lys av krigens misære og følte at Rosing ”not only sang, he acted – he lived, as it were, every atom of the song as could be seen from the dramatic mould he gave his physiognomy, and the contagion of his terror permeated his audience”. Han avsluttet analysen med en meditasjon over hva lidelse gjør med folk: ”In these days of unprecedented rage and misery we feel particularly alive to such sentiments of horror. Drawn out suffering has rendered us more thoughtful, receptive, and responsive. This is certainly not the bad side of the war”.³⁹ Her ser vi igjen det mer metafysiske og religiøse aspekt av Aghnides’ forventninger til fremtiden: Verden ville rense seg og lære av krigens lidelser. I bibelsk forstand ville det

34 *La Méditerranée orientale* 15.12.1917, Aghnides.

35 *La Méditerranée orientale* 01.01.1918, Aghnides.

36 *La Méditerranée orientale* 15.04.1918, Aghnides.

37 Smith: *Sovereignty at the Paris Peace Conference*; Prott: *The Politics of Self-Determination*.

38 Venizelos: *Greece Before the Peace Conference*.

39 Aghnides: ‘Vladimir Rosing’, 264.

i enden av mørket være et frelsens lys. Han var ikke alene om slike forestillinger – det var en del av tidsånden.⁴⁰ Faktisk brukte Woodrow Wilson selv det samme språket. Her var det USA som var Guds redskap og som skulle frelse og sette verden i stand, så mennesket kunne leve fritt.⁴¹

Til Aghnides' store overraskelse fremførte Rosing også en gresk vuggevisse komponert til et dikt av den nasjonalromantiske greske poeten Aristotelis Valaoritis (1824-1879). Aghnides påpekte at gresk kunst og kultur hadde forfalt "during the fatal interruption which lasted from 1453 to 1827", altså fra det bysantinske Konstantinopels fall til Hellas' frigjøring fra Det osmanske rike. Århunderer med politisk underkastelse hadde brutt ned den antikke og bysantinske greske kulturarv. Etter at kongedømmet Hellas ble opprettet, var kulturen igjen så smått begynt å blomstre, men den var svak og "in desperate want of solid instruction in the science of modern music and composition". Gresk musikk behøvde en "klassisk renessanse" og "musikalsk opplysning" fra Vesten. Som i hans hyllest av Phoutrides' dikt, var utfordringen å anvende vestlig musikkteori, tonalitet og harmoni uten å miste "the rebellious Greek rhythms [and] the inner sense of ardent Greek motherhood".⁴²

Igjen var fremtidsvisjonen et Hellas i harmoni med vesten, i moderat samsvar med "moderniteten", men samtidig trygt forankret av sine historiske røtter. Dog skulle Aghnides eksplisitt advare mot å hengi seg *helt* til moderniteten i en senere artikkel. Her fremhevet han hvordan de gamle grekerne "considered art as serious as life itself" (akkurat som han selv gjorde, kunne man tilføye). På grunn av religionens sentrale plass i samfunnslivet var etikken og estetikken uløselig bundet sammen, mens "the modern æsthetes saw in art an irresponsible free play of the mind, something identical with playing, quite as unreal and transient". Spørsmålet var hvordan grekerne kunne unngå å gå i denne modernitetens felle.⁴³

Mannen som hadde komponert den greske vuggevisen, Petro Petridis, var Aghnides' venn fra fødebyen Niğde i Anatolia.⁴⁴ Aghnides og Petridis hadde fulgt et nærmest identisk forløp fra Konstantinopel via Paris til London. Mens Aghnides rapporterte om den engelske pressen til *La Méditerranée orientale*, arbeidet Petridis som journalens kulturkorrespondent.⁴⁵ Og da Aghnides kom på kant med ledelsen i det greske utenriksdepartementet i 1918, var det Petridis som tok over

40 Steiman: 'The Agony of Humanism'; se også Mazower: *Governing the World*, 116-120.

41 Steiner: *The Lights that Failed*, 35; Baker og Dodd (red.): *Woodrow Wilson, Presidential Messages*.

42 Aghnides: 'Vladimir Rosing', 264.

43 Aghnides: 'The Persians'.

44 Mon cher Ami. From Thanassis Aghnides. To I. Caramanos, Director General of Agriculture, Ministry of Agriculture (Greece), 1. juli 1930, Genève. FF-P1.

45 *La Méditerranée orientale 1917-1918*, D. P. Sémélas.

jobben som presse- og kommunikasjonssjef i den greske ambassaden i London.⁴⁶ I 1919, midt i *øyeblikket* da forventningene skulle bli forløst, vendte Aghnides tilbake til Paris, uten en jobb.

Dette stoppet ham dog ikke fra å skrive om kultur og politikk. I februar 1919 anmeldte han for eksempel en tysk utgivelse om hellenisme i Lilleasia. Anmeldelsen var overraskende positiv, sett i lys av at seiersmaktene samtidig satt i samlet tribunal i Paris for å dømme Tyskland og de andre tapende parter. "There is something noble in the scientific detachment of Professor Dieterich from the burning preoccupations of the moment. (...) I unreservedly tender my homage to a gallant and courageous enemy", skrev Aghnides. I samme anmeldelse delte Aghnides et sjeldent minne fra sin tid i Konstantinopel:

I may incidentally mention the principal reason of this anti-Greek tendency as confided to me in 1909 by two leading Young Turks holding high office in Constantinople – one of them the doyen of the Constantinople Law Faculty: "The Greeks are a clever nation," said this gentleman, "and far ahead of us Turks economically, socially, and commercially. If the principles of Liberty, Fraternity, and Equality were applied, and full political freedom given to the Christians, in a year the Greeks would be masters of the country. We have got to apply equality in the following sense: We Turks are not the equals of the Greeks. By persecuting them and, on the other hand, by giving every chance to the Turks, we try to establish an even level. Natural inequalities being to our detriment, we have to restore justice by persecuting the Greeks, and the Christians in general."⁴⁷

Minnet inneholder en slett skjult forventning om at freden som nå kom kunne forløse hellenismens fulle potensiale. Hans sivilisatoriske sjåvinisme var hverken unik eller særlig original, men hadde et helt klart instrumentelt formål: å understøtte Venizelos' kamp for å vinne støtte fra de seirende stormakter til den nært forestående invasjonen av Det osmanske rike (etter at særlig britene hadde lovet Hellas nye territorier i bytte mot krigsdeltakelse). Det er altså ingen som helst tvil om at Aghnides' kunstneriske og historiske analyser hadde en tydelig politisk klangbunn. Venizelos var da også kjent for å tilknytte seg mange dyktige "kulturelle entreprenører" som en del av et imponerende bredt kulturdiplomati. Mange av dem ble senere en del av hans nye Hellas i mellomkrigstiden. Aghnides ble Venizelos' mann i Genève.

46 <http://virtualmuseum.nationalopera.gr/en/virtual-exhibition/persons/petridis-petros-ioannis-1082/> (28.01.2018).

47 Aghnides: 'Hellenism in Asia Minor'.

FORHANDLINGER

Dette andre og siste avsnittet utforsker Aghnides' personlige og profesjonelle forhandling av alle de forventningene han hadde til fredstiden. På en måte var det en påtvunget realitetsorientering, hvor han forsøkte å holde fast i sin nyervervede identitet, sine internasjonale idealer og arbeidsoppgaver, og minnene om hvor han kom fra. Forhandlingen fikk et særlig tragisk preg fordi drømmen om Stor-Hellas i mellomtiden var blitt så ettertrykkelig knust. De greske invasjonstyrkene hadde lidd nederlag mot Mustafa Kemals styrker i den gresk-tyrkiske krig (mai 1919–oktober 1922), som kulminerte i brenningen av den gresk-okkuperte kystbyen Smyrna (september 1922). Flyktningkrisen som fulgte, Lausannetraktaten (juli 1923) som erstattet Sèvres-traktaten (august 1920) til Tyrkias store fordel, og avtalen om en tvungen befolkningsutveksling mellom Tyrkia og Hellas (januar 1923), brakte opp mot 1,3 millioner gresk-ortodokse til Hellas og minst 355.000 muslimer, særlig fra Thrakia og Makedonia, til Tyrkia.⁴⁸ Man kan dermed betrakte Aghnides' reise til Hellas i 1924 for å rapportere til Folkeforbundet om flyktningenes vilkår som en retrospektiv filtrering av den "overbelastede" freden.

Aghnides' vei til Folkeforbundet var broket. Det var ikke gitt at en osmansk greker fra en innlandsbygd i Anatolia skulle ende opp i Genève, multilateralismens midtpunkt i mellomkrigstiden. På den annen side var det på langt nær tilfeldig. Store sosioøkonomiske omveltninger på slutten av 1800-tallet hadde drevet Aghnides-familien og mange andre fra innlandsregionene i Anatolia til de store kystbyene, og da særlig Konstantinopel, Mersin og Smyrna.⁴⁹ Aghnides, som kom fra en relativt rik familie, ble sendt til de beste skolene. Kanskje var det litt atypisk, men ikke unikt, at han gikk på en gresk-ortodoks skole (*Den store skolen for den greske nasjon*), en fransk-katolsk skole (*St. Joseph*) og en amerikansk-protestantisk skole (*Anatolia College*) i sine barne- og ungdomsår.⁵⁰ Faren til Aghnides ville at han skulle bli jurist og ta over sølvgruven som familien driftet, og Aghnides ble opptatt til det imperiale jusfakultetet i Konstantinopel. Samtidig begynte han å gi privatundervisning i tyrkisk og gresk til utlendinger, sannsynligvis fordi han var kjent som en dyktig ung student i det livlige miljøet av misjonærer, lærere, handelsmenn og diplomater fra Europa og USA. Da han ankom Paris, var han derfor både kjent med diplomatiet og jussen, språkkyndig i tyrkisk, fransk, engelsk og gresk samt bevandret i flere religioner, og hadde utmerkede karakterer og anbefalinger fra skoler driftet av franskmenn, grekere og amerikanere. Etter hans tid i den greske utenriksstjenesten under første verdenskrig, da han hadde returnert til Paris, møtte han den britiske diplomaten Harold Nicolson, som han mange

48 Yildirim: *Diplomacy and Displacement*; Özsu: *Formalizing Displacement*.

49 De Tapia: 'Orthodox Christians and Muslims of Cappadocia'.

50 Eksempelvis fulgte hans venn Petro Petridis et noenlunde likt utdannelsesforløp. Se også: Fortna: *Imperial Classroom*.

år tidligere hadde undervist i tyrkisk i Konstantinopel. Nicolson var en del av den britiske forhandlingsdelegasjonen ved fredskonferansen. Faktisk var han med som ekspertrådgiver for spørsmål vedrørende Hellas, Lilleasia og Det osmanske rike, og kjente Venizelos godt. Samtidig var Nicolson selv nylig blitt rekruttert til Folkeforbundets sekretariat. Da Aghnides fortalte at han var på utkikk etter en jobb, skrev Nicolson umiddelbart til den nyutnevnte generalsekretæren i Folkeforbundet og anbefalte ham på det varmeste å ansette den unge grekeren (som han nå var ansett for å være). Med støtte fra Venizelos og på anbefaling av Nicolson tiltrådte Aghnides sin nye stilling i august 1919.⁵¹

Aghnides ble ansett for å være en ekspert på språklige og religiøse minoriteter og ble derfor først plassert i sekretariatets minoritetsseksjon. Etter en kort tur innom nedrustningsseksjonen ble han deretter flyttet til den politiske seksjonen i 1922 for å arbeide med presserende diplomatiske kriser. Her jobbet han de neste åtte årene særlig med stridigheter som gjaldt grenser, minoriteter og traktatsovertredelser i Øst-Europa, Balkanregionen og Lilleasia. Da Folkeforbundets sekretariat ble stadig mer involvert i implementeringen av Lausannetraktaten og i oppfølgingen og koordineringen rundt befolkningsutvekslingen, var det derfor opplagt at Aghnides ville få en sentral rolle. Aghnides fikk hurtig en uformell funksjon som bindeleddet mellom Eleftherios Venizelos, Fridtjof Nansen (som Folkeforbundets flyktningkommissær og mannen bak ideen om befolkningsutvekslingen), greske myndigheter, den Folkeforbundsutnevnte kommisjonen som overså befolkningsutvekslingen, Folkeforbundets sekretariat og stormaktene som stadig møttes i Folkeforbundets råd for å diskutere situasjonen.⁵² I 1924 ble han derfor sendt på feltstudie til Athen.

Aghnides' tur til flyktningleirene i utkanten av Athen ble et tragisk gjensyn med den verden han hadde forlatt mer enn et tiår tidligere.⁵³ Det som skulle være "fortroppen" i et nytt og større Hellas, måtte nå "resign themselves to live (...) four people in a room and work to earn their daily bread". Aghnides var særlig opprørt over at den velstående gresk-osmanske middelklassen, som han selv hadde vært en del av, hadde mistet alle sine eiendeler og all sin verdighet:

I have been visited by a large number of industrialists, traders and professionals from Asia Minor who are currently refugees in Greece. The fate of these people, especially those who belong to liberal professions, is really sad. Their capacities remain unused and as most of these refugees left their fortune in Asia Minor, they lead and will lead a hard life in Greece. (...) I spoke with doctors, lawyers, of undeniable ability, who complained to me of the situation created for their class of refugees because, they

51 Ikonomou: 'He used to give me Turkish lessons in Constantinople'.

52 Ikonomou: 'The Biography as Institutional Can Opener'.

53 Hvis ikke annet er nevnt, kommer sitatene i de nedenstående avsnittene fra: Voyage de M. Aghnides en Grèce, 19. juni 1924. R1600, FF.

said, they do not even have enough money to open a consulting office or an attorney's office, which would have, in a way, resettled them in their new life the war gave them.

Dette var en direkte og personlig reforhandling av den en gang forventede fremtiden – alle evnene som egentlig skulle vært brukt i et fremtidig Stor-Hellas var nå strandet her. I en ellers nøktern rapport tok Aghnides' følelser overhånd flere ganger, og han kunne ikke unnlate å fortelle sine overordnede at han syntes hans gresk-osmanske brødre og søstre hadde "a lot of strength to show so much courage". Situasjonen må ha vært overveldende: Utover den generelle menneskelige lidelsen, var hans egen mor en av dem som hadde flyktet til Hellas. Moren skulle leve resten av sitt liv i havneområdet Pireus uten noensinne å lære seg ordentlig gresk. Faren til Aghnides derimot ble værende i Konstantinopel som en del av den gresk-ortodokse enklaven som fikk lov til å bli i henhold til avtalen mellom Tyrkia og Hellas.⁵⁴ I tillegg er det verdt å merke seg at dette var *første* gang Aghnides besøkte Hellas, et land som inntil da mest hadde fremstått som en historisk idé og fremtidig, grandios realitet. Med andre ord så han her restene av sin egen fortid og restene av sin egen fremtid. Og selv om han faktisk hjalp sin gamle skole Anatolia College med å flytte fra Svartehavskysten til Thessaloniki i Hellas i samme periode, må hans refleksjoner først og fremst tolkes som et sårt og vemodig farvel.⁵⁵

På den annen side berømte Aghnides arbeidet som ble gjort av kommisjonen for husing av flyktninger. Flyktninger som ble gjenhuset på bygda, greide seg ifølge Aghnides bra, mens det var tøffere kår for dem som ble værende i byene. Det var en bevisst strategi fra greske myndigheters side, i samarbeide med Folkeforbundet og kommisjonen, å få flyktingene forflyttet innover i landet og til mer landlige områder. Likevel endte de aller fleste opp i Athen og Pireus. Noen fikk små støttebeløp fra myndighetene eller via kommisjonen for husing av flyktinger, som en delvis kompensasjon for tapet av alle eiendelene sine. Mange måtte greie seg helt uten økonomisk støtte.⁵⁶ Til tross for dette var Aghnides' rapport overraskende positiv. Kommisjonens innsats var "very much appreciated", og æren for å utpeke "such capable men" til jobben tilfalt Folkeforbundet.

I et distansert, byråkratisk språk hevdet Aghnides også at befolkningsutvekslingen ville styrke båndene mellom Tyrkia og Hellas på lang sikt. Så snart utvekslingen var overstått, kunne man begynne å bygge opp fruktbare handelsrelasjoner mellom de to. Faktum var jo at befolkningsutvekslingen var en brutal og presis forlengelse av den wilsonske logikk. Både Venizelos og osmannerne hadde påtenkt befolkningsutvekslinger som et legitimt instrument i sin søken etter det

54 Dear Mr. Dufour. From Th. Aghnides, 14. juni 1930, Genève. R96796, TUA.

55 Brevveksling mellom William McGrew og Thanassis Aghnides, 29. september 1977 og 25.

oktober 1977. William McGrews privatarkiv [heretter WM]; McGrew: *Educating across Cultures*, 190-1, 445; Iatrides: 'Missionary Educators'.

56 Mazower: *Salonica*, 339-342.

perfekte overlapp mellom nasjon og stat.⁵⁷ Til sist trekker Aghnides frem Hellas' tross alt nokså lyse fremtid: Landet var ikke bare gått fra monarki til republikk, påpekte han, man var også i ferd med å bytte ut den korrupte klientilismen og de politiske personkultene med partipolitikk fundert på ideer og prinsipper. Som medlem av Folkeforbundet (Aghnides brukte en del av turen på å starte opp flere Folkeforbundsforeninger på universiteter og andre steder) var Hellas nå på vei inn i den liberale verdensorden som skulle komme. "In this ferment of ideas", skrev Aghnides, muligens med tilslørt henvisning til seg selv, "refugees play a very important role". Kanskje kunne de ubrukte evner få et fruktbart utløp likevel?

Man fornemmer et tydelig skifte i Aghnides' forhandlinger med freden som den ble. Der den forestilte freden i 1917-1919 hadde relativt få eksplisitte internasjonale elementer, men mest av alt handlet om et Stor-Hellas i samsvar med en konstruert idé om selvbestemmelse, sivilisatorisk rett og tilbakebetaling for krigens ofre, var ettertidens fortolkning at *prinsippet* om selvbestemmelse var godt og at befolkningsutvekslingen, tross de store lidelsene, var starten på en ny og bedre verden. En annen viktig forskyvning var at han nå først og fremst var lojal ovenfor Folkeforbundet, som nå var den nye målestokken for Hellas' modernitet. Fortidens fremtid var død; en ny fremtid var i anmarsj.

KONKLUSJON

Ved hjelp av Aghnides' biografi og en Koselleck-inspirert forståelse av tid kan det wilsonske øyeblikket bedre forstås som et tidsrom som i forkant og i løpet av 1919 ble besjelet med et nærmest uendelig spekter av fremtidsvisjoner, som pekte frem mot en ny og holdbar verdensorden. Samtidig var øyeblikket i seg selv, som Leonhard så utførlig har vist, "overbelastet" med uforenelige intensjoner. 1919 er i dette perspektivet først og fremst et øyeblikk fordi det var et klimaks – i den forstand at fra da av minsket spekteret av mulige fremtider drastisk for hver dag som gikk. Når vi så kommer til 1924, har freden fått en slags form, og den er ikke i nærheten av det Aghnides hadde forestilt seg. Hans første fysiske møte med Hellas og "fortroppen" av osmanske grekere ble derfor en sober opplevelse og en slags avskjed med alt det ideologiske arbeidet han hadde lagt i et imaginært Stor-Hellas. Samtidig er det påfallende for Aghnides' del at mange av hans idealer – ideen om selvbestemmelse og en ny liberal modernitet – nå var transplantert over på Folkeforbundet. Hellas' "nye" fremtid lå nå i å leve opp til Folkeforbundsinternasjonalismen. Dette er en nyansering og utfoldelse av Manelas forståelse av det wilsonske øyeblikket som et konkret samspill mellom Wilsons retorikk og antikonkoloniale bevegelser i Egypt, Korea, India og Kina mellom januar 1918 og juni 1919.

⁵⁷ Mazower: *The Balkans*, 119-120.

Hvis vi vender tilbake til tanken om det historiske vannskillet og overgangen fra krig til (ufullstendig) fred, viser artikkelens fokus på opplevd tid, erfaringer og forventninger at fra de historiske aktørers perspektiv er et slikt "forventet" klimatisk øyeblikk, som slutten på første verdenskrig var, langt mer langstrakt. Det skjerper ens blikk langt før det inntreffer, og det blør inn i erfaringene som kommer i ettertid. Det er en avgjørende betraktning for å forstå aktørers motiver og beslutningsprosesser i – og særlig *rundt* – typiske "brudd" i historien.

ARKIVER

Anatolia Colleges arkiver (Thessaloniki) [AC].
 Det tyske utenriksdepartementets arkiv (Berlin) [TUA].
 Folkeforbundets arkiv (Genève) [FF].
 Knickerbocker Clubs arkiver (New York) [KC].
 St. Joseph-skolens arkiver (Istanbul) [SJ].
 Thanassis Aghnides' privatarkiv (Genève) [FF-P1].
 Venizelos-arkivet (Athen/Chania) [VA].
 William McGrews privatarkiv [WM].

PUBLICERET MATERIALE

Aghnides, Thanassis: 'Vladimir Rosing and Greek Music', *The Musical Times*, 59: 904, 1. juni, 1918, 264-265.

Aghnides, Thanassis: 'Hellenism in Asia Minor – A German Professor's Views', *The Balkan Review*, 1:1, februar 1919, 42-50.

Aghnides, Thanassis: "'The Persians' of Æschylus and a few Considerations on Modern Tendencies in Art", *The New World. A Monthly Interallied and International Review*, 1:4, august 1919, 424-427.

Baker, Ray Stannard og William E. Dodd (red.): *Woodrow Wilson, Presidential Messages, Addresses and Public Papers*, vol. 11, New York: Harper & Brothers, 1927.

Champion, Matthew S.: 'Viewpoints: Temporalities. The History of Temporalities: An introduction', *Past & Present*, 243:1, maj 2019, 247-254.

De Tapia, Aude Aylin: 'Orthodox Christians and Muslims of Cappadocia: Intercommunal Relations in an Ottoman Rural Context (1839–1923)', ph.d.-afhandling, Istanbul: Boğaziçi University, 2016.

Fink, Carole: *Defending the Rights of Others. The Great Powers, the Jews, and International Minority Protection, 1878-1938*, Cambridge: Cambridge University Press, 2006.

Fortna, Benjamin; *Imperial Classroom: Islam, the State, and Education in the Late Ottoman Empire*, Oxford: Oxford University Press, 2002.

Goebel, Michael: *Anti-imperial Metropolis: Interwar Paris and the Seeds of Third World Nationalism*, Cambridge: Cambridge University Press, 2015.

Handlin, Oscar: *Truth in History*, Harvard: Harvard University Press, 1979.

Hermansen, Mads og Jacob Dahl Rendtorff (red.): *En hermeneutisk brobygger, tekster av Paul Ricœur*, Århus: Klim, 2002.

Iatrides, John O.: 'Missionary Educators and the Asia Minor Disaster: Anatolia College's Move to Greece', *Journal of Modern Greek Studies*, 4:2, October 1986, 143-157.

Ikonomou, Haakon A.: "He used to give me Turkish lessons in Constantinople": How to Get a Job in the League Secretariat'. I Haakon A. Ikonomou og Karen Gram-Skjoldager (red.): *The League of Nations: Perspectives from the Present*, Aarhus: Aarhus University Press, 2019, 115-122.

Ikonomou, Haakon A.: 'The Biography as Institutional Can Opener: An Investigation of Core Bureaucratic Practices in the Early Years of the League of Nations Secretariat'. I Karen Gram-Skjoldager, Haakon A. Ikonomou and Torsten Kahlert (red.): *Organizing the 20th Cen-*

- ture World: International Organizations and the Emergence of International Public Administration, 1920s-1960s*, London: Bloomsbury, 2020, 49-70.
- Leonhard, Jörn: *Der überforderte Frieden: Versailles und die Welt 1918–1923*, München: C.H Beck, 2018.
- Macmillan, Margaret: *Peacemakers. Six Months that Changed the World*, London: John Murray, 2003.
- Manela, Erez: *The Wilsonian Moment. Self-Determination and the International Origins of Anticolonial Nationalism*, Oxford: Oxford University Press, 2007.
- Mazower, Mark: *The Balkans. From the end of Byzantium to the Present Day*, London: Phoenix, 2001.
- Mazower, Mark: *Salonica. City of Ghosts. Christians, Muslims and Jews, 1430–1950*, New York: Vintage Books, 2006.
- Mazower, Mark: *Governing the World. The History of an Idea, 1815 to the Present*, London: Penguin Books, 2013.
- McGrew, William: *Educating across Cultures. Anatolia College in Turkey and Greece*, Lanham: Rowman & Littlefield, 2015.
- Nasaw, David: 'Introduction – AHR Roundtable: Historians and Biography', *The American Historical Review*, 114:3, juni 2009, 573-578.
- Nevers, Jeppe, Dorthe Gert Simonsen og Mikkel Thelle: 'Historisering af tid og historie – teoretiske sonderinger', *Temp – Tidsskrift for historie*, 22, 2021, 15-36.
- Özsu, Umut: *Formalizing Displacement: International Law and Population Transfers*, Oxford: Oxford University Press, 2015.
- Panter, Sarah, Johannes Paulmann and Margit Szöllösi-Janze: 'Mobility and Biography. Methodological Challenges and Perspectives', *Jahrbuch für Europäische Geschichte/European History Yearbook*, 16, 2015, 1-14.
- Pedersen, Susan: *The Guardians: The League of Nations and the Crisis of Empire*, Oxford: Oxford University Press, 2015.
- Prott, Volker: *The Politics of Self-Determination. Remaking Territories and National Identities in Europe, 1917–1923*, Oxford: Oxford University Press, 2016.
- Ricœur, Paul: 'Narrative and time', *Critical Inquiry*, 7:1, 1980, 169-190.
- Smith, Leonard V.: *Sovereignty at the Paris Peace Conference of 1919*, Oxford: Oxford University Press, 2018.
- Smith, Michael Llewellyn: 'Venizelos' Diplomacy, 1910–1923: From Balkan Alliance to Greek-Turkish Settlement'. I Paschalis M. Kitromilides (red.): *Eleftherios Venizelos. The Trials of Statesmanship*, Edinburgh: Edinburgh University Press, 2008, 134-192.
- Steiman, LB.: 'The Agony of Humanism in World War I: The Case of Stefan Zweig', *Journal of European Studies*, 6:22, 1976, 100-124.
- Steiner, Zara: *The Lights that Failed. European International History 1919-1933*, Oxford: Oxford University Press, 2005.
- Venizelos, Eleftherios: *The Vindication of Greek National Policy 1912-1917; a Report of Speeches delivered in the Greek Chamber, August 24-26*, London: George Allen and Unwin, 1918.
- Venizelos, Eleftherios: *Greece before the Peace Conference – A Memorandum Dealing with the Rights of Greece*, New York: Oxford University Press American Branch, 1919.
- Yildirim, Onur: *Diplomacy and Displacement: Reconsidering the Turco-Greek Exchange of Populations, 1922-1934*, London: Routledge, 2006.

HAAKON A. IKONOMOU
 PH.D, LEKTOR
 SAXO INSTITUTTET,
 KØBENHAVNS UNIVERSITET
 IKONOMOU@HUM.KU.DK

ABSTRACT (UK)

Time and Biography. Expectations and Negotiations Around the Wilsonian Moment

The article explores how the biography's focus on time, experience and expectations can make us rethink watershed moments in history. With offset in Reinhart Koselleck's theories on time, the article follows Thanassis Aghnides, a Greek-Ottoman jurist-diplomat who through his work towards a Greater Greece ends up in the League of Nations Secretariat at the end of World War I. His expectations of what the peace held for Greece were dashed by realities, sparking a personal negotiation of its promises. The article shows how the so-called Wilsonian Moment – when so many of the world's national and anti-colonial leaders looked to the Paris peace conference of 1919 in the hopes of self-determination and territories – was animated by an almost endless spectre of visions of the future. Indeed, it was "overburdened" by incompatible intentions. 1919, then, is first and foremost a climax, after which the spectre of opportunities dwindled drastically by the day. From the perspective of the historical actors, an 'expected' moment, like the end of WWI, is thus extended. It structures their focus long before it occurs and bleeds into their experiences afterwards. This is crucial in understanding the motives and decisions of actors in and around watershed moments in history.